

СУДОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ ЯК ОДИН ІЗ ПРИНЦИПІВ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА*

Оксана Гумега,

здобувач НДІ інтелектуальної власності НАПрН України

У статті судовий захист прав інтелектуальної власності досліджується через призму принципів цивільного права. Принцип захисту цивільних прав та інтересів визначається в якості одного з базових принципів цивільно-правового регулювання. Визначаються особливості цього принципу, викликані специфікою об'єктів права інтелектуальної власності, особливостями набуття правової охорони. Аналізуються положення теорії та чинного законодавства у частині визначення способів захисту прав інтелектуальної власності як одного факторів, що визначають особливості реалізації принципу захисту цивільних прав та охоронюваних інтересів у сфері інтелектуальної власності.

Ключові слова: захист прав інтелектуальної власності, захист цивільних прав та інтересів, принцип цивільного права, судовий захист.

Судова реформа, що проводиться в Україні, має за мету забезпечити ефективний і справедливий судовий захист прав. Право на захист гарантується Конституцією України й відноситься до основоположних прав людини, гарантованих міжнародними актами. У першу чергу – Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод, статтею 6 якої закріплено право на справедливий судовий розгляд [5].

Можливість захищати свої права та законні інтереси відноситься до будь-якої сфери життєдіяльності, до будь-якої сфери суспільних відносин, у тому числі — й сфери інтелектуальної власності. Для України, що взяла курс на євроінтеграцію й активно його реалізує після підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом у 2014 році, питання захисту прав інтелектуальної власності набувають додаткової якості.

Виходячи як зі змісту міжнародних зобов'язань, взятих на себе після підписання цієї та ряду інших міжнародних угод, участі у міжнародних конвенціях з інтелектуальної власності, входження із 2008 року до СОТ, а відтак — і використання норм Угоди ТРІПС, так і з внутрішнього політичного курсу. Адже Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020» [10] захист прав інтелектуальної власності визначений в якості вектору реформування в межах реформування національної безпеки.

На необхідність впровадження прогресивних правових стандартів звертають увагу провідні вчені України, у тому числі — й у сфері цивільного права та цивільного процесу. Зокрема, стосовно готовності та актуальності сприйняття таких стандартів наголошує Н.С. Кузнецова, яка вважає це одним із орієнтирів розвитку приватно-

* Стаття друкється в авторській редакції.

го права [7, с. 139]. Сприйняття прогресивних правових стандартів має здійснюватися не лише матеріальними, але й процесуальними галузями, знаходити закріплення не лише в матеріальних, але й у процесуальних актах національного законодавства. У цьому напрямі заслугове на увагу не лише аналіз напрямів здійснюваної в Україні судової реформи, але й розуміння судового захисту через призму теоретичних цивільно-правових конструкцій, серед яких принципи цивільного права посідають одне з визначальних місць у виокремленні галузевих ознак правового регулювання в цілому.

Відповідно, метою даної статті є дослідження захисту прав інтелектуальної власності в Україні як одного з базових принципів цивільного права.

Ступінь наукової розробки. Доцільно зауважити, що з прийняттям Цивільного кодексу України у 2003 році дослідження питань функцій, методів, принципів цивільного права набуло нового поштовху, як на рівні загальних засад цивільно-правового регулювання, так і окремих досліджень безпосередньо конкретних питань. До принципів цивільного права так чи інакше зверталися всі автори підручників, навчальних посібників, коментарів цивільного законодавства тощо (зокрема, В.І. Борисова, О.В. Дзера, Ю.О. Заїка, Н.С. Кузнецова, В.В. Луць, Р.А. Майданік, Р.О. Стефанчук, О.Є. Харитонов, О.І. Харитонова та інші). На рівні дисертаційних досліджень досліджувалися окремі цивільно-правові принципи (наприклад, принцип добросовісності в договірних зобов'язаннях Павленком Д.Г., принцип свободи договору в правовому регулюванні зовнішньоекономічного контракту Беляєвою А.П. тощо). Глибоко досліджені принципи зобов'язального права у роботах Н.С. Кузнецової, Т.В. Бондар. Принципи права досліджувалися й безпосередньо у роботах з теорії права, зокрема, А.М. Колодієм, чия монографія присвячена саме правовим принципам. А також у загаль-

них теоретичних дослідженнях О.В. Зайчука, В.С. Ковальського, Н.М. Оніщенко, О.В. Петришина та ін.

Що стосується сфери інтелектуальної власності, то тут досліджувалися питання захисту прав інтелектуальної власності у загальному аспекті, зокрема у роботах Н.М. Мироненко, О.П. Орлюк, О.О. Підопригори, М.Ю. Потоцького, О.О. Штефан та багатьох інших. Водночас, як правило, захист прав інтелектуальної власності не досліджувався ґрунтовно через призму розуміння його саме як одного з основоположних принципів цивільного права у цілому. Водночас на сучасному етапі реформування правового регулювання не лише сфери інтелектуальної власності, але й оновлення судової системи в цілому цей принцип набуває нового значення.

Серед концептуальних змін, що проводяться в напрямку судової реформи, ефективний захист прав визначається в якості превалюючого завдання судочинства. Адже завданням судочинства визначено справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення спорів із метою ефективного захисту прав та законних інтересів осіб. При цьому при прийнятті процесуальних рішень і застосуванні будь-яких процесуальних норм суд має керуватися, у першу чергу, саме цим завданням судочинства.

Такий підхід цілком впливає з конституційних норм та гарантій. Статтею 55 Конституції України закріплено, що права і свободи людини і громадянина захищаються судом [6]. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна. Кожен має право будь-якими

не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

Зазначене право на захист знаходить своє закріплення в кожній з галузей національного права, а також у національному галузевому законодавстві. Відображено це право на судовий захист прав та інтересів особи і в цивільному праві та цивільному законодавстві.

При цьому судовий захист розглядають як один із галузевих принципів цивільного права. О.В. Дзера визначає його як «базовий принцип, без існування якого ефективність досягнення договірної правової мети була б проблематичною. Проголошення в ст. 3 ЦК судового захисту цивільного права та інтересу як правової засади цивільного законодавства важко переоцінити, але для впливу суду на контрагентів, що порушують зобов'язання, важливим є також механізм застосовуваних судом заходів до порушника. Такий механізм утворюють конкретні способи захисту цивільних прав, які може застосовувати суд» [11, с. 68].

Захист цивільних прав як один із галузевих принципів цивільного права слід розкривати через положення загальної теорії права. У загальній же теорії права принципи сприймаються як основні керівні засади (основні ідеї), які знаходять своє закріплення в нормах відповідної галузі права, що спрямовують розвиток і функціонування усієї правової системи. У роботі А.М. Колодія, присвяченій дослідженню принципів права, міститься поняття принципів права як відправних ідей існування права, які виражають найважливіші закономірності й підвалини даного типу держави і права, є однопорядковими із сутністю права і становлять його головні риси, вирізняються універсальністю, вищою імперативністю і загальною значимістю, відповідають об'єктивній необхідності побудови і зміцнення суспільного ладу [4, с. 165]. Такий підхід отримує додаткового розвитку у кожній галузі права.

Аналіз багатьох теоретичних досліджень дозволяє говорити про принципи права як про універсальний механізм, що дозволяє гармонізувати норми права в усьому їх багатогранному призначенні (а не лише регулюючих чи охоронних), у тому числі з метою визначення меж можливої чи належної поведінки учасників конкретних суспільних правовідносин. Буде цей вислів справедливим і щодо сфери цивільно-правових відносин у цілому та сфери інтелектуальної власності зокрема.

Адже становлення і розвиток цивільного права базується як на загальноправових принципах, так і на галузевих. І якщо загально-правові принципи містяться в Конституції України та поширюються на всі галузі права, то цивільно-правові знаходять свого відображення у цивільному законодавстві.

У цивільно-правовій теорії склалося більш-менш подібне розуміння принципів цивільного права. Наприклад, Ю.О. Заїка під принципами цивільного права розуміє основні засади, на яких здійснюється регулювання цивільно-правових відносин. Принципи цивільного права відображають найбільш характерні його властивості. При цьому автор підкреслює, що застосування конкретних норм права можливе лише з урахуванням положень, які містять загальні принципи права [2, с. 27].

Науковці підкреслюють, що «керуючись цими принципами, законодавець удосконалює цивільне законодавство, врегульовує ті суспільні відносини, які раніше цивільним правом не регулювалися. Крім того, принципи цивільного права можуть безпосередньо застосовуватись при врегулюванні конкретних цивільно-правових відносин» [1, с. 46].

Галузеві принципи (засади) цивільного права визначені у ст. 3 ЦК України [12]. Відповідно до цієї норми загальними засадами цивільного законодавства є: 1) неприпустимість свавільного втручання у сферу особистого життя людини; 2) неприпустимість по-

збавлення права власності, крім випадків, встановлених Конституцією України та законом; 3) свобода договору; 4) свобода підприємницької діяльності, яка не заборонена законом; 5) судовий захист цивільного права та інтересу; 6) справедливість, добросовісність та розумність.

Отже, судовий захист цивільного права та інтересу визначається в якості одного з базових принципів галузевого цивільно-правового регулювання. На підставі цієї засади носіїв цивільних прав надається можливість застосування до правопорушника засобів примусового впливу. Зокрема уповноважена особа має право звернутися до суду з вимогою примусити зобов'язану особу дотримуватися певної поведінки.

О.М. Перунов та С.В. Селезєць вважають, що значення цивільно-правових принципів полягає в тому, що вони:

- відображають сутність соціальної спрямованості та основні галузеві особливості цивільно-правового регулювання, тобто зміст кожної подальшої норми має бути пронизаний принципом цивільного права;
- враховуються при укладенні непоіменованих договорів (ч. 1 ст. 6 ЦК України);
- враховуються при застосуванні аналогії права (ч. 2 ст. 8 ЦК України);
- враховуються при захисті охоронюваного законом інтересу (ч. 2 ст. 15 ЦК України) [8, с. 34].

На наш погляд, такий підхід не повною мірою відображає розуміння значення цивільно-правових принципів, не відображають суті усіх функцій цивільного права (не лише регулюючої, але й охоронюваної, й виховної, відновлювальної тощо). Крім того, автори чомусь обмежують таке значення стосовно напряму захисту лише захистом охоронюваного законом інтересу, натомість не згадують при цьому про охоронюване законом право. Що, на наш погляд, є термінологічно та предметно не вірним по відношенню до даного принципу цивільного права.

Адже суд зобов'язаний розглянути будь-який спір, що стосується захисту законних прав і свобод особи. При цьому відмова від судового захисту тих чи інших цивільних прав тієї чи іншої особи може мати місце лише тоді, коли це передбачене законом, і тільки за рішенням органу, якому надане таке право. Слід враховувати й те, що суд не повинен стояти на формальних позиціях при захисті порушених прав.

Отже, як один із базових галузевих принципів, притаманних цивільному праву, судовий захист цивільного права та інтересу органічно вписується в систему принципів цивільного права зокрема, та систему принципів права у цілому. Адже за його допомогою, у тому числі, забезпечується єдність й однамітність у регулюванні цивільно-правових відносин, належне закріплення у цивільно-правових нормах концентрованих правових ідей, притаманних національній правовій системі в цілому та цивільному праву зокрема.

Вище вже згадувалася позиція, згідно з якою захист прав сприймається як органічне доповнення забезпечення зобов'язальних відносин. Водночас для сфери інтелектуальної власності принцип захисту прав набуває більш широкого значення, ніж просто через призму оцінювання ефективності досягнення договореної правової мети чи виконання цивільно-правових зобов'язань. Адже далеко не усі права інтелектуальної власності (як особисті немайнові, так і майнові) виникають у зв'язку з укладанням цивільно-правових договорів. Це пояснюється специфікою правової природи об'єктів інтелектуальної власності та прав, що виникають із їх правової охорони й захисту. Оскільки результати інтелектуальної, творчої діяльності набувають статусу об'єктів права інтелектуальної власності залежно від визначених законодавством умов надання правової охорони. Так, для більшості об'єктів права промислової власності (зокрема, винаходів, корисних моделей, промислових

зразків, торговельних марок, географічних зазначень, сортів рослин тощо) набуття прав інтелектуальної власності пов'язується з отриманням охоронного документу після проходження визначених законодавством процедур правової охорони таких об'єктів. Натомість для об'єктів авторського права правова охорона пов'язується із фактом створення твору, якщо останній відповідає основним умовам правової охорони твору, а саме творчому характеру та вираженню в об'єктивній формі. Додаткові ознаки правової охорони твору (його зміст, завершеність, оприлюднення) носять інваріативний характер.

У ст. 16 ЦК України міститься орієнтовний перелік основних способів захисту цивільних прав та інтересів. Відомо, що знання принципів цивільного права дозволяє більш ефективно і правильно застосовувати на практиці норми, в яких вони закріплені, а також поширювати їх дію на відносини, не врегульовані безпосередньо законом чи договором. Для сфери інтелектуальної власності це набуває додаткового значення, враховуючи багатогранність та різноманітність об'єктів права інтелектуальної власності, суті особистих немайнових та майнових прав інтелектуальної власності, а також особливостей правової охорони та способів захисту прав, визначених спеціальним законодавством у сфері інтелектуальної власності. Слід зауважити, що їх велика кількість визначається в якості однієї з підстав щодо обговорення питання про доцільність кодифікації суспільних відносин у сфері інтелектуальної власності в перспективі.

Саме це обумовило визначення у Цивільному кодексі України загальних особливостей саме щодо захисту права інтелектуальної власності судом у ст. 432. Із цього приводу в юридичній літературі відзначають, що «предметом захисту права інтелектуальної власності є суб'єктивне право інтелектуальної власності та охоронювані законом інтересом» [9, с. 81].

Аналіз положень спеціального законодавства дозволяє констатувати певну різноманітність між способами захисту, передбаченими для об'єктів авторського права та суміжних прав, патентних прав, прав на засоби індивідуалізації, нетрадиційні об'єкти права інтелектуальної власності тощо. Повзуються це з різною правовою природою результатів інтелектуальної, творчої діяльності, об'єктивними формами, в які такі результати втілюються тощо. Адже досить складно говорити про наявність виключно подібних рис та можливість застосування лише загальних способів захисту цивільних прав, закріплених ст. 16 ЦК України, по відношенню, наприклад, до творів, винаходів, раціоналізаторських пропозицій, сортів рослин. Кожний з цих об'єктів заслуговує на врахування певної специфіки, притаманної такому об'єктові.

Так, відповідно до абз. 2 ч. 1 ст. 52 Закону України «Про авторське право і суміжні права» [3] особа, чий права порушено, може звертатися до суду з вимогою щодо визнання та поновлення своїх прав, у тому числі про заборону дій, що порушують авторське право і (або) суміжні права чи створюють загрозу їх порушення. Особа також наділяється правом звертатися до суду з позовом про поновлення порушених прав та (або) припинення дій, що порушують авторське право та (або) суміжні права чи створюють загрозу їх порушення; подавати позови про відшкодування моральної (немайнової) шкоди; подавати позови про відшкодування збитків (матеріальної шкоди), включаючи упущену вигоду, або стягнення доходу, отриманого порушником внаслідок порушення ним авторського права і (або) суміжних прав, або виплату компенсацій тощо.

Зазначені положення статті 52 Закону України «Про авторське право і суміжні права» є прикладом деталізації загальних положень щодо реалізації принципу судового захисту цивільних прав та інтересів, закріпленого ст. 3 та деталізованого ст. 16 ЦК України.

Водночас далеко не в усіх спеціальних законах такі особливості визначено. Крім того, певні об'єкти права інтелектуальної власності, згадані в Цивільному кодексі України (у першу чергу нетрадиційні, нетипові), не мають законодавчо закріплених правових механізмів правової охорони й захисту (наприклад, наукові відкриття, раціоналізаторські пропозиції), що негативно впливає на перспективи захисту порушуваних прав щодо таких об'єктів у судовому порядку.

Висновки. Узагальнюючи усе вищевикладене, відзначимо, що судовий захист цивільного права та інтересу органічно вписується в систему принципів цивільного права зокрема та систему принципів права у цілому. За його допомогою, у тому числі, забезпечується єдність й одноманітність у регулюванні цивільно-правових відносин, належне закріплення у цивільно-правових нормах концентрованих правових ідей, притаманних національній правовій системі в цілому та цивільному праву зокрема.

Судовий захист прав інтелектуальної власності є складовою галузевого цивільно-правового принципу судового захисту цивільного права та інтересу. Він має свої особливості, викликані

правою природою об'єктів права інтелектуальної власності, та сутністю особливих немайнових та майнових прав інтелектуальної власності. На реалізацію цього принципу у сфері інтелектуальної власності впливають й особливості набуття правової охорони результатами інтелектуальної, творчої діяльності, та способи захисту, визначені спеціальним законодавством у сфері інтелектуальної власності.

Крім того, наявність способів захисту порушуваних прав та законних інтересів, що визначаються як ст. 432 Цивільного кодексу України, так і безпосередньо спеціальним законодавством у сфері інтелектуальної власності, дозволяють розглядати їх в якості одного з факторів, що визначають особливості реалізації принципу захисту цивільних прав та охоронюваних інтересів у сфері інтелектуальної власності. ♦

Список використаних джерел / List of references

1. Бірюков І. А. *Цивільне право України. Загальна частина: навч. посібник* / І. А. Бірюков, Ю. О. Заїка. – К. : КНТ, 2006. – 480 с.
2. Заїка Ю. О. *Українське цивільне право : навч. посібник* / Ю. О. Заїка. – К. : Істина, 2005. – 312 с.
3. Закон України «Про авторське право і суміжні права» в редакції від 11 липня 2001 р. № 2627-III (зі змінами). [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>
4. Колодій А. М. *Принципи права України : монографія* / А. М. Колодій. – К. : Юрінком Інтер, 1998. – 208 с.
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. (зі змінами та доповненнями, внесеними Протоколом № 11 від 11.05.1994 р., Протоколом № 14 від 13.05.2004 р.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004
6. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.: із змінами, внесеними згідно із Законами № 2222-IV від

- 08.12.2004 р., № 2952-VI від 01.02.2011 р., № 586-VII від 19.09.2013 р., № 742-VII від 21.02.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
7. Кузнецова Н. Проблеми гармонізації та уніфікації сучасного приватного права / Н. Кузнецова // *Право України*. – 2012. – № 1 – 2. – С. 139 – 153.
 8. Перунова О. М. Цивільне право : Конспект лекцій / О. М. Перунова, С. В. Селезень. – Х. : ХНАДУ, 2009. – 256 с.
 9. *Право інтелектуальної власності: Науково-практичний коментар до книги четвертої Цивільного кодексу України / За заг. ред. М. В. Паладія, Н. М. Мироненко, В. О. Жарова*. – К. : Парламентське вид-во, 2006. – 432 с.
 10. Указ Президента України № 5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» від 12.01.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>.
 11. *Цивільне право України. Загальна частина : підручник / За ред. О.В. Дзери, вид. третє*. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 976 с.
 12. *Цивільний кодекс України, Закон від 16 січня 2003 р. № 435-IV (зі змінами) [Електронний ресурс]*. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
1. Biriukov I. A., Zaika Yu. O. *Tsyvilne pravo Ukrainy. Zahalna chastyna: nauch. posibnyk*, K. : KNT, 2006, 480 s.
 2. Zaika Yu. O. *Ukrainske tsyvilne pravo : nauch. posibnyk*, K. : Istyna, 2005, 312 s.
 3. *Zakon Ukrainy «Pro avtorske pravo i sumizhni prava» v redaktsii vid 11 lypnia 2001 № 2627-III (zi zminamy)*, <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>
 4. Kolodii A. M. *Pryntsypy prava Ukrainy : monohrafiia*, K. : Yurinkom Inter, 1998, 208 s.
 5. *Konventsiiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod vid 4 lystopada 1950 (zi zminamy ta dopovnenniamy, unesenymy Protokolom № 11 vid 11.05.1994 r., Protokolom № 14 vid 13.05.2004 r.)*, http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004
 6. *Konstytutsiia Ukrainy: pryiniata na piatii sesii Verkhovnoi Rady Ukrainy 28 chervnia 1996: iz zminamy*, <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
 7. Kuznietsova N. *Problemy harmonizatsii ta unifikatsii suchasnoho pryvatnoho prava [in]: Pravo Ukrainy*, 2012, № 1–2, S. 139–153.
 8. Perunova O. M., Selezen S. V. *Tsyvilne pravo : Konspekt lektsii*, Kh. : KhNADU, 2009, 256 s.
 9. *Pravo intelektualnoi vlasnosti: Naukovo-praktychnyi komentar do knyhy chetvertoi Tsyvilnoho kodeksu Ukrainy / za zah. red. M. V. Paladiia, N. M. Myronenko, V. O. Zharova*, K. : Parlamentske vyd-vo, 2006, 432 s.
 10. Указ Президента України № 5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» від 12.01.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>.
 11. *Tsyvilne pravo Ukrainy. Zahalna chastyna : pidruchnyk / Za red. O. V. Dzery, vyd. tretye*, K. : Yurinkom Inter, 2010, 976 s.
 12. *Tsyvilnyi kodeks Ukrainy, Zakon vid 16 sichnia 2003 № 435-IV (zi zminamy)*, <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

Надійшла до редакції 29.03.2016 р.

Гумега О. Судебная защита прав интеллектуальной собственности в Украине как один из принципов гражданского права. В статье судебная защита прав интеллектуальной собственности исследуется через призму принципов гражданского права. Принцип защиты гражданских прав и интересов определяется в качестве одного из базовых принципов гражданско-правового регулирования. Определяются особенности этого принципа, вызванные спецификой объектов права интеллектуальной собственности, особенностями получения правовой охраны. Анализируются положения теории и действующего законодательства в части определения способов защиты прав интеллектуальной собственности как одного факторов, определяющих особенности реализации принципа защиты гражданских прав и охраняемых интересов в сфере интеллектуальной собственности.

Ключевые слова: защита прав интеллектуальной собственности, защита гражданских прав и интересов, принцип гражданского права, судебная защита

Gumega O. Judicial protection of intellectual property rights in Ukraine as one of the principles of civil law. The judicial protection of intellectual property rights is studied in the article through the light of the principles of civil law. Since at the present stage of reforming of legal regulation not only in the sphere of intellectual property, but also to upgrade the judicial system in Ukraine as a whole this principle takes on a new meaning. Among the conceptual changes carried out in the direction of judicial reform, effective protection is defined as prevailing direction of reform. The task of justice is defined as the equitable, impartial and timely dispute resolution in order to effectively protect the legitimate rights and interests of the people. Thus in making procedural decisions and the application of any procedural rules the court must be guided, first of all, by this the task of justice.

Accordingly, the principle of the protection of civil rights and interests is defined as one of the basic principles of civil law regulation. The common features of principles of civil law are established in general. The impact of the legal theory on the formation of branch principles of law is determined. The article highlights the notion of the nature and principles of civil law, in particular - the principle of the protection of civil rights and interests. The features of this principle caused by specific intellectual property rights, especially the acquisition of legal protection are identified.

The theory and current law in the determination of ways to protect intellectual property rights are analyzed as one of the factors that determine the characteristics of the principle of the protection of civil rights and interests protected by intellectual property rights. It is emphasized on the specifics of the ways to protect the violated rights for certain intellectual property objects, including objects of copyright, patent right, means of individualization etc.

Key-words: protection of intellectual property rights, protection of civil rights and interests, civil law principle, court defense